

Tryater

Nacht

DE VERPLETTERENDE WERKELIJKHEID VAN THEATER

Kester Freriks

11 april 2021

Gezien op 9 april 2021, Grindweg, Weststellingwerf

Het is diep in de nacht, slapen de mensen of zijn ze wakker? In Friesland waken veel mensen, het licht brandt in hun huiskamer, keuken of werkkamer. Een beveiliging tuurt naar zijn scherm, een verpleger verzorgt een patiënt in het ziekenhuis en een vrouw durft voor het eerst weer alleen de straat op.

De Friestalige voorstelling *Nacht* door het uit Leeuwarden afkomstige gezelschap Tryater bestaat uit twee delen: de toeschouwer meldt zich aan via de website en krijgt online een film te zien over slapeloze mensen, echte nachtbrakers, vaak tegen wil en dank. Uit wanhoop of uit overtuiging leven ze 's nachts op. Ze kijken naar de maan, houden van stilte. Aan het eind van de film zegt een stem 'Ga, ga!' en ongeveer op dat ogenblik gaat de deurbel. Oh wonder, een van de personages staat live aan de voordeur en onthult in een monoloog zijn of haar verhaal, de diepste redenen van de doorwaakte nacht. Uw voordeur is dus de speellocatie.

Van alle ideeën om als theatergezelschap de lockdown te pareren is deze een briljante: *Nacht* is livestream én live, coronaproof en sluit schitterend aan bij wat deze bijzondere tijd kenmerkt. Aan *Nacht* werkt de finefleur van Tryater mee, onder wie Wessel de Vries (tekst), Aukje Schaafsma en Karel Hermans (acteurs en concept), Tatiana Pratley en Sjoeke-Marije Wallendal (regie van de live-monologen). De film is gemaakt door Murk-Jaep van der Schaaf en spelers zijn onder andere Joke Tjalsma, Nynke Heeg en Bart Harder.

In het openingsbeeld suist de aarde door de nacht. Langzaam zoomt de camera in op nachtelijk Europa, Nederland, Friesland. Prachtig geschreven regels over slapeloosheid en nacht vormen de begeleidende tekst. Na enige tijd mogen we zelf kiezen, met een enkele muisklik, van welke dorpen of steden we willen weten wie daar waken. Ik kies Heerenveen, Sneek, Wetslawier, Kornwerderzand, Weidum, Heerenveen, Leeuwarden. Surhuisterveen. Enkele seconden kijk ik, met de camera mee, door het raam van de mensen binnen: ze dobbelen, drinken bier, kijken tv, sussen een kind in slaap, een hobbyist bouwt een skûtsje, een jonge vrouw speelt piano omdat ze houdt ‘van de stilte in de nacht’.

Daarna komen in de film de personages aan bod van wie er een naderhand aan uw voordeur staat. Een beveiligder verhaalt over zijn leven dat gedomineerd wordt door beeldschermen, een journaliste werkt aan een tekst over slapeloosheid maar ze komt er niet uit, een verpleger verzorgt een patiënt en een vrouw rijdt in het vroege ochtendlicht door het landschap, ze is nerveus, gespannen en verdrietig. Ze stapt uit de auto en rookt een sigaret, buiten op de landweg. Heel kort brengt de camera een rapport in beeld dat op de passagiersstoel ligt, met in grote letters ‘FloraZone International’ erop.

Dan roept de stem met ‘Ga!’ ons op waakzaam te zijn. En ja, ‘uw’ personage meldt zich. Ik ga naar buiten, naar de Grindweg in Weststellingwerf. De actrice met zalmkleurige overjas aan, donker haar en stijlvolle schoenen rookt leunend tegen de auto een sigaret. In enkele minuten is de film werkelijkheid geworden. Ze draait zich naar me toe en vraagt of ze me iets mag vertellen, ze stelt me zelfs een enkele vraag. Wanhoop spreekt uit haar ogen, schitterend geacteerd door Nynke Heeg die ik jaren terug een weergaloze Lady Macbeth zag spelen. Dit is ook toneelspel, maar anders. Ze speelt daar buiten in de Friese late avond voor slechts één toeschouwer. Ze is de directeur van FloraZone International in Berlikum en kreeg de aanmaning het kassencomplex brandbestendig te maken. Dat deed ze niet, met een brand met gruwelijke dood van een verliefd jong stel tot gevolg.

‘Daarom’, zegt ze, ‘kan ik nooit meer slapen, ik zie ze telkens weer voor me, *de jonge en famke*.’ Soms kijkt ze dan naar de maan om troost te vinden en vraagt ze zich af of de maan ons ziet en of ze ons iets kan toefluisteren, een woord van troost. Dan opeens is de voorstelling voorbij, ze zegt dat ze weer verder moet, de slapeloze nacht in. Ik applaudiseer, het klinkt vreemd zo in het wijde landschap. Maar het moet, want dit is geweldig goed theater.

Met *Nacht* levert Tryater een onweerstaanbaar bijzondere voorstelling af. Van het spel van de andere acteurs op de film vangen we een glimp op, en ook dat ziet er goed uit. Het is dé sensatie om dezelfde speler, in dit geval Nynke Heeg, op film en live te zien. De intensiteit van haar spel en de bijzondere locatie geven aan *Nacht* een ervaring, die ik zelden eerder meemaakte: theater één op één doet je meer dan ooit beseffen dat een toneeltekst van een fictief personage echte en zelfs verpletterende werkelijkheid kan worden.

Foto: Lucas Kemper

ELDERS

Nog geen andere recensies

